

ОСВІТА ПЕДАГОГА

УДК 378.147.091.3:004.77

Т. М. Бондаренко

ВЕБ-КВЕСТ ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Стрімкий розвиток сучасного інформаційного суспільства обумовив значні зміни в освітньому процесі. Серед пріоритетних напрямів розвитку освітньої галузі визначено запровадження інновацій, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів.

В умовах широкого використання ІКТ в навчальному процесі значно зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх вчителів. Окрім базових знань, потрібних для здійснення педагогічної діяльності, вчителю необхідно оволодіти основами роботи з сучасним комп'ютером, уміти застосовувати ІКТ та можливості мережі Internet.

Ефективність майбутньої професійної діяльності залежить від рівня засвоєння нових організаційних форм навчальної діяльності, оволодіння низкою спеціальних умінь, навичок, що допомагатимуть постійно вдосконалювати фахову компетентність, розвивати здібності до подальшої самоосвітньої діяльності. Процес неперервної професійної освіти й розвитку відбувається ефективно за умови сформованості в особистості культури самоосвіти.

Низка наукових досліджень (А. Алексюк, В. Буряк, П. Підкасистий, В. Шпак, В. Ягупов, М. Ярмаченко) присвячена питанням актуальності самоосвітньої діяльності студентів у процесі їх навчання у ВНЗ України. Значна увага науковців приділена вивченню особливостей самоосвіти студентів (О. Бурлука, Н. Терещенко, І. Сидоренко, О. Малихін, Л. Тучкіна, П. Харченко, І. Грабовець, Н. Сидорчук, С. Заскалета, В. Луценко та ін.). Широкого обговорення серед науковців (І. Аветісова, Л. Зеленська, І. Коц, О. Сліпенька, Т. Темерівська, Н. Шевченко, Г. Шилова) набула й проблема підвищення якості самоосвіти студентів за допомогою застосування спеціальних педагогічних методів і технологій.

Сучасні вимоги Державного стандарту вищої освіти до посилення ролі і частки самостійної роботи, як умови розвитку самоосвітньої діяльності студентів, обумовлені об'єктивною необхідністю не лише в активізації пізнавальної діяльності студентів, але і в розвитку самостійності як якості особистості.

Процес інформатизації освіти актуалізував проблему організації ефективності самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів. Окремі аспекти самоосвіти в умовах інформатизації суспільства розглянуті в працях О.Алексюка, А.Андрєєва, Є.Ганіна, В.Козакова, Ю.Насонової, Н.Ничкало, С.Сисоєвої, О.Шукліної, С.Яшанова та інших. Усі вище зазначені науковці розглядають різні аспекти самостійної діяльності майбутніх вчителів. Однак, проблема активізації самоосвітньої діяльності студентів в умовах інформатизації освіти ще малодосліджена.

Отже, проблема активізації та підвищення якості самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів в умовах інформатизації освіти на засадах застосування спеціальних педагогічних методів і технологій, зокрема веб-квестів залишається малодослідженою потребує подальшого наукового осмислення.

Мета статті – розглянути особливості використання веб-квест технології як засобу активізації самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів.

Форми та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності знайшли відображення в працях В. Лозової, В. Онищука, І. Харламова, Г. Щукіної та ін.

Питання активізації самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів належать до найбільш актуальних проблем сучасної педагогічної науки і практики. Реалізація принципу активності в навчанні має велике значення, оскільки навчання і розвиток носять діяльний характер, і від якості навчання залежить результат навчання, розвиток і виховання студентів.

Активність як наукова категорія досліджується з різних точок зору: філософської, психологічної, біологічної. Активність визначається через діяльність, вказує на її характер, на ставлення суб'єкта до діяльності. Так, філософи розуміють під активністю (від франц. *activite* - сила дії) дієвість, діяльнісну поведінку [12, с. 13].

Активність людини передбачає певний психічний стан, який зумовлюється її потребами, мотивами, інтересами, вольовими процесами [8, с. 16].

З точки зору психологів, *пізнавальна активність* це, по-перше, підвищена інтелектуально орієнтована реакція до матеріалу, який вивчається на основі потреби, що виникла. По-друге, це ряд послідовних та взаємопов'язаних розумових дій учнів (або самостійних, або вслід за діями вчителя), що спрямовані на досягнення певного пізнавального результату [11, с. 425].

І.Харламов визначає активність як стан особистості, який характеризується прагненням до навчання, розумовим напруженням і виявом вольових зусиль у процесі оволодіння знаннями [13, с. 31]. Г.Щукіна пізнавальну активність розглядає як творення особистості, яка

виявляє інтелектуальний відгук на процес пізнання, живу участь, розумово-емоційну чуйність в пізнавальному процесі [16, с. 116].

В багатьох працях поняття „пізнавальна активність” розглядається в зв'язку з поняттям „самостійність”. *Пізнавальна самостійність* це така якість особистості, як готовність (прагнення і здатність) до оволодіння власними силами і з різною якістю і повнотою новими знаннями [10, с. 100].

Активність і самостійність невіддільні. Р. Ламберг вважає, що „за характером активності учня можна судити про його пізнавальну самостійність, бо будь-яка самостійна дія починається з виникнення бажання виявити свою активність” [7, с. 9].

У сучасних умовах у ВНЗ підготовка вчителів початкових класів до педагогічної діяльності, як правило, здійснюється засобами обов'язкових навчальних курсів та спецкурсів з використанням комп'ютера як інструмента навчальної та творчої діяльності. У процесі оволодіння студентами знаннями, уміннями та навичками чинне місце займає їх пізнавальна активність. Активно керований процес спрямовується на забезпечення міцних знань студентів, на посилення зворотного зв'язку.

Засвоєння спецкурсів „Інформаційні технології у професійній діяльності вчителя початкової школи”, „Інноваційні підходи до вивчення галузі „Технології” „Сходинки до інформатики”, „Інформаційні технології у пропедевтиці початкового навчання” передбачає змістовну самостійну навчальну діяльність.

Основними формами самостійної роботи майбутніх фахівців є опрацювання лекційного матеріалу, аналіз наукових джерел, підготовка рефератів, добір матеріалу та виконання творчих робіт, педагогічний аналіз мультимедійних презентацій комп'ютерної підтримки викладання предметів початкової школи, різних моделей підготовки дітей до школи та організації адаптаційного періоду навчання першокласників, творчі контакти на основі використання інформаційних систем і Інтернет-ресурсів.

Концепція веб-квест була розроблена в США в університеті Сан-Дієго в середині 90-х років професорами Б.Доджем [Dodge, 1997] і Т.Марчем [March, 1998]. На порталі університету Сан-Дієго розміщені методичні рекомендації, чисельні приклади і шаблони, які допоможуть самостійно створювати веб-квести [17].

Для розкриття особливостей використання вказаної технології у процесі самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи необхідно визначити сутність поняття „веб-квест технологія”. У науковій літературі поряд з поняттям „веб-квест технологія” синонімічно використовуються поняття „веб-квест”. Існує два погляди науковців на поняття веб-квесту: веб-квест як освітній продукт і веб-квест як технологія [3, 14, 15].

Під квестом (англ. Quest – подорож, мандрівка) розуміють комп'ютерну гру, в якій гравець має досягати певної мети,

використовуючи власні знання і досвід, а також спілкуючись з учасниками квеста [5, с. 68].

Веб-квест в педагогіці – проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернет [5, с. 34].

Веб-квест поєднує в собі ідеї проектного методу та ігрових технологій у середовищі WWW засобами веб-технологій. Використання веб-технології, на думку Н.Ніколаєвої, є нескладним, не потребує завантаження додаткових програм або одержання специфічних технічних знань та навичок – необхідним є лише комп'ютер із доступом до Інтернету. Вчена зазначає, що інтерактивна методика веб-квестів учить знаходити необхідну інформацію, здійснювати її аналіз, систематизацію і розв'язувати поставлені задачі [9, с. 45].

М. Кадемія зосереджує увагу на необхідності інтеграції методу проектів з використанням Інтернету та рольових ігор. Вчена вказує на особливе місце дослідницької роботи студентів, розглядає веб-квест як інтерактивну методику навчання у інтеграції з традиційною методикою навчання та активного використання Інтернету в підготовці вчителів технології в процесі навчання у ВНЗ.

О. Гапеева вважає, що веб-квест має всі класичні ознаки інформаційної технології, оскільки покликаний забезпечити швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування. З іншого боку він містить елементи ситуативної педагогічної технології – рольової гри, оскільки передбачає в ігровій формі виконання конкретного завдання [2].

Ми поділяємо думку Н. Кононец і визначаємо технологію веб-квест як сукупність методів та прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації, використовуючи інтернет-ресурси з практичною метою.

Методологічною основою веб-квесту є активне навчання, що створює передумови для перетворення нової інформації, яку одержують студенти, в нові знання, котрі вони можуть використовувати.

Характерними особливостями веб-квесту, що відрізняють його від інших технологій є такі: перш за все, заздалегідь визначаються ресурси, в яких є інформація, необхідна для розв'язання проблеми. По-друге, Веб-квест однозначно визначає порядок дій, який має виконати студент (учень) для одержання необхідного результату. По-третє, обов'язковою складовою цієї технології є перелік тих знань, умінь і навичок, які можуть придбати студенти (учні), виконавши даний веб-квест. По-четверте, однозначно визначені критерії оцінки виконаних завдань.

Результати виконання веб-квесту, залежно від матеріалу, що досліджується, можуть бути представлені у вигляді усного виступу, мультимедійної презентації, есе, веб-сторінки тощо.

Спираючись на методичні рекомендації ми створили ряд веб-квестів та застосували їх в процесі самостійної роботи студентів.

Наведемо приклад візитної картки веб-квеста. Веб-квест з теми „Майстер-клас. ІКТ в початковій школі” – наукове дослідження, спрямоване на вивчення різноманітних фактів, наукових поглядів, педагогічного досвіду застосування ІКТ в початковій школі на засадах використання он-лайн джерел в процесі самостійної роботи студентів. Веб-квест призначений для роботи студентів, що навчаються на 5 курсі і вивчають спецкурс „Інноваційні підходи до вивчення галузі „Технології” „Сходинки до інформатики”. Для виконання завдання необхідно групу студентів об’єднати в 3 мікрогрупи, в кожній з якої між учасниками розподілити ролі: дослідники, методисти, практики. Отримавши завдання, студенти діють в рамках своєї ролі. Результати виконання завдань студенти представляють викладачеві в зазначений термін. По завершенню роботи над міні-проектом кожною мікрогрупою створюється презентація в PowerPoint, яка захищається за заліковому занятті.

Особливістю веб-квесту з теми „Майстер-клас ІКТ в початковій школі” є те, що вся інформація для самостійної роботи мікрогруп, знаходиться на різних веб-сайтах. За допомогою певних гіперпосилань всі студенти працюють в єдиному інформаційному просторі. Студенти збирають матеріали в Інтернет з зазначеної теми, розв’язують проблему, використовуючи ці матеріали. Посилання на джерела виконуються студентами за допомогою пошукових систем.

Результати виконання веб-квесту оцінюються за наступними показниками: актуальність – яким образом інформація, представлена в веб-квесті, співвідноситься з основною ідеєю дослідження; доступність – наскільки доступна для розуміння й сприйняття основна ідея творчої роботи; форма подачі – оригінальність творчого підходу, використання нових, переконливих форм і методів; ефективність впливу – наскільки веб-квест зацікавлює, емоційно захоплює аудиторію; технічність – виконання технічних вимог, пред’явлених до роботи; завершеність проекту.

Отже, активізацію самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів ми розуміємо як інтегральний компонент професійної компетентності вчителя, який передбачає наявність у педагога теоретичних знань, низки спеціальних умінь, навичок, що сприяють постійному вдосконаленню фахової компетентності, розвитку здібностей до подальшої самоосвітньої діяльності.

Розширення самостійної діяльності в рамках зазначених спецкурсів на засадах впровадження веб-квест технології сприяє формуванню умінь студентів використовувати інформаційний простір мережі Інтернет для розширення сфери своєї професійної діяльності.

Перспективи подальших наукових пошуків пов’язані з вивченням і удосконаленням науково-методичного забезпечення процесу самостійної діяльності в рамках зазначених спецкурсів на засадах впровадження веб-квест технології.

Список використаної літератури

- 1. Быховский Я. С.** Образовательные квест-проекты // Материалы международной конференции „Информационные технологии в образовании. ИТО – 99” [Электронный ресурс] / Я. С. Быховский. – Режим доступа : <http://ito.bitpro.ru/1999>. **2. Гапеева О. Л.** WebQuest технология у навчанні студентів за програмою підготовки офіцерів запасу / О. Л. Гапеева // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – 2011. – Вип.21.1. – С. 335–340. **3. Гриневич М. С.** Медіаосвітні квести... / М. С. Гриневич // Вища освіта України. Тем. вип. „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – К. : Гнозис, 2009. – № 3 (дод.1). – С.153–155. **4. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю.** Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти – Вінниця: ТОВ „Планер”, 2005. – 366 с. **5. Кадемія М. Ю.** Інноваційні технології навчання: словник-глосарій : [навчальний посібник для студентів, викладачів] / М. Ю. Кадемія, Л. С. Євсюкова, Т. В. Ткаченко. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2011. – 196 с.) **6. Кононец Н. В.** Технологія вебквест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів [Електронний ресурс] / Н.В. Кононец // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Pedagogica/5_123956.doc. **7. Ламберг Р. Г.** Дидактические очерки. – Алма-Ата, 1964. – 140 с. **8. Лозова В. П.** Пізнавальна активність школярів: Спецкурс із дидактики: Навч. Посібник для пед. ін-тів. – Х. : Основа, 1990. – 89 с. **9. Николаева Н. В.** Образовательные веб-квесты как метод и средство развития навыков информационной деятельности учащихся / Николаева Н. В. // Вопросы Интернет-образования. – 2002. – № 7: [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://vio.fio.ru_07). **10. Половникова Н. А.** О теоретических основах воспитания познавательной самостоятельности школьников в обучении. – Казань: Таткнигиздат, 1968. – 203 с. **11. Словарь** практического психолога. / Сост. С.Ю. Головин. – Минск : Харвест, 1997. – 800 с. **12. Философский** энциклопедический словарь. – М.: ИНФА, 1997. – 576 с. **13. Харламов И. Ф.** Как активизировать учение школьников. Минск: Народная асвета, 1970. – 158 с. **14. Шаматонова Г. Л.** Веб-квест как интерактивная методика обучения будущих специалистов по социальной работе / Г. Л. Шаматонова // „SOCIOпростір: Междисциплинарный сборник научных работ по социологии и социальной работе”. – 2010. –№ 1. – С. 234 – 236. **15. Шмідт В. В.** Технологія веб-квеста при навчанні англійської мови студентів немовних спеціальностей [Електронний ресурс] / В. В. Шмідт // Режим доступу: <http://winner.se-ua.net/page26/1/10/> **16. Щукина Г. И.** Активизация познавательной деятельности учащихся. – М. : Педагогика, 1979. – 297 с. **17. Електронний ресурс:** <http://webquest.org>

Бондаренко Т. М. Веб-квест технологія як засіб активізації самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів

У статті розглянуто особливості впровадження веб-квест технології як засобу активізації самостійної діяльності студентів у процесі їх підготовки до навчання молодших школярів в умовах інформатизації початкової освіти. Автор представляє активізацію самостійної діяльності майбутніх учителів початкових класів як інтегральний компонент, що сприяє постійному вдосконаленню професійної компетентності вчителя.

Ключові слова: професійна підготовка, активізація, пізнавальна активність, веб-квест технологія, комп'ютерні навчальні програми, самостійна діяльність студентів.

Бондаренко Т. Н. Веб-квест технология как средство активизации самостоятельной деятельности будущих учителей начальных классов

В статье рассмотрены особенности внедрения веб-квест технологии как средства активизации самостоятельной деятельности студентов в процессе их подготовки к обучению младших школьников в условиях информатизации начального образования. Автор представляет активизацию самостоятельной деятельности будущих учителей начальных классов как интегральный компонент, способствующий постоянному совершенствованию профессиональной компетентности учителя.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, активизация, познавательная активность, веб-квест технология, компьютерные учебные программы, самостоятельная деятельность студентов.

Bondarenko T. N. Web-Quest Technology as a Means of Enhancing Self-employment of Primary School Teachers

In the article features the introduction of a web-quest technologies as a means of enhancing self-employment of students in their preparation to teach younger pupils in primary education informatization. The author presents the activation of independent activity of primary school teachers as an integral component contributing to the continuous improvement of the professional competence of the teacher.

Key words: training, activation, cognitive activity, web quest technology, computer training programs, independent activities of students.

Стаття надійшла до редакції 13.04.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Чиж О. Н.